

TARBIYA FANINI O'QITISHNING MUAMMO VA YECHIMLARI

Sobirova Farida Sherali qizi

Shayxontohur tuman politexnikumi

Davlat va huquq asoslari fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tarbiya fanining ahamiyati, yosh avlodga ta'siri, o'qitishdagi muammo va yechimlar haqida umumiy ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: maktab, tarbiya, fan, o'qitish, bilim, kadr, pedagog, o'qituvchi, harakat, bilim, ko'nimka, malaka, tajriba.

Zamonaviy maktab oldiga har tomonlama yetuk yangi shaxs, ma'naviy boylik, axloqiy poklik, jismoniy kamolotga ega shaxsni tarbiyalash vazifasi turibdi. Bu muhim masalani hal etish zamonaviy tarbiya usullari tizimidan keng foydalanishni taqozo etadi. Tarbiya metodlari va usullarini bilish nafaqat o'qituvchilar va tarbiyachilar uchun, balki otalar va bolalarni tarbiyalash bilan shug'ullanadigan barcha kishilar uchun ham zarurdir.

Tarbiya metodlari va usullari o'z maqsadi, mazmuni va mohiyatiga ko'ra axloqiy-diniy usullardan butunlay farq qiladi. Mamlakatimizda bolalarni g'arazgo'ylik, molparastlik, ochko'zlikka qarshi tarbiyalash, ular ulg'aygach, umumiy manfaatni afzal ko'rishlari, "Bir kishi hamma uchun, hamma bir kishi uchun" tamoyili asosida ish yuritadi.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev 2017-yil 15-iyun kuni poytaxtimizda o'tkazilgan "Ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, muqaddas dinimizning sofligini asrash – davr talabi" mavzuidagi anjumanda so'zlagan nutqida yosh avlod tarbiyasiga alohida e'tibor qaratdi.

"Bizni hamisha o'ylantirib keladigan yana bir muhim masala – bu yoshlarimizning odob-axloqi, yurish-turishi, bir so'z bilan aytganda, dunyoqarashi bilan bog'liq. Bugun zamon shiddat bilan o'zgaryapti. Bu o'zgarishlarni hammadan ham ko'proq his etadigan kim? – yoshlar. Mayli yoshlar o'z davrining talablari bilan uyg'un bo'lsin. Lekin ayni paytda o'zligini unutmasin. Biz kimmiz, qanday ulug' zotlarning avlodimiz, degan da'vat ularning qalbida doim aks – sado berib, o'zligiga sodiq qolishga undab tursin. Bunga nimani hisobidan erishamiz? Tarbiya, tarbiya va faqat tarbiya hisobidan.

Darhaqiqat, tarbiya o'z mazmun mohiyatiga ko'ra ijtimoiy – pedagog hodisa sifatida tarixiy, ma'naviy – ma'rifiy tajriba bilan xulq – odob me'yorlari, axloqiy – huquqiy qoidalar hamda ma'naviy qadriyatlar avloddan avlodga o'tib kelishiga xizmat qiladi va shunday bo'lib qoladi. U odamni inson va shaxs bo'lib shakllanishini, uni ijtimoiylashuvini ro'yobga chiqaradigan hamda taminlaydigan omil hisoblanadi. Shu bois tarbiya, barcha tarixiy – ijtimoiy taraqqiyot bosqichlarida jamiyat, oila, muayyan guruh va jamoalar uchun yoshlarni hayotga tayyorlash, ularni mehnatsevar, insonparvar, vatanparvar qilib o'stirishning muhim quroli hisoblangan va shunday bo'lib qolmaqda.

Hozir biz texnologiya juda rivojlanayotgan davrda yashayapmiz. Mamlakatimizda amalga oshirilgan islohotlar tufayli xalqimizning turmushi yaxshilandi, barcha sohalarda

o'zgarishlar va rivojlanishlar ko'zga tashlanmoqda, ammo shunga rivojlanishga qaramay ba'zi o'smirlar va yoshlarning ma'naviyati pastligi, ota-onalarning farzandlarining xulq-atvoriga befarqligi nazarga tushmoqda.

Bu masalaning oldi olinmasa, savodsizlar safi ortishi mumkin. Bilimsizlik savodsizlikdan boshlanadi. Buning natijasida yangi fan shakllantirildi. Ushbu "Tarbiya" fanining metodologik asoslarini quyidagilar tashkil etadi:

- ta'lim-tarbiyaga oid me'yoriy hujjatlar;
- tarbiya asoslari va manbalari;
- tarbiya qonuniyatlari, metodlari va texnologiyalari; - tarbiyaning amaliy masalalari.

Aynan mazkur asoslar o'quv fanining negizini tashkil etadi. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari bu asoslarni talab darajasida o'zlashtirishi kerak. Aks holda, ularning mazkur fan metodikasi bo'yicha kasbiy tayyorgarligi talab darajasida bo'lmaydi. Shuningdek, qaror bilan 2021-2022 o'quv yilidan boshlab "Tarbiya" fani bo'yicha pedagog kadrlar tayyorlash yo'lga qo'yildi. "Umumiy o'rta ta'lim muassasalari o'quvchilari uchun "Tarbiya" fani Kontsepsiyasi"ga ko'ra, mazkur fanning umumiy asoslarini quyidagilar tashkil etadi: - huquqiy asoslar; - tashkiliy asoslar; - ilmiy-metodik asoslar.

Ta'lim-tarbiya jamiyatning asosiy vazifalaridan biri bo'lib, u shaxsni maqsadli va tizimli shakllantirish, keksa avlod tajribasini kelajak avlodga o'zlashtirish, ularning ongi va ijobiy xulq-atvorini rivojlantirish jarayonidir. Keksav avlod bilimni ijtimoiy-tarixiy hayotda to'plangan tajribasi, yosh avlodni tarbiyalash jarayoni orqali beradi. Pedagogika bolani o'qitish va tarbiyalash tajribalarini umumlashtiradi va ta'lim va rivojlanish uchun zarur shart-sharoitlarni belgilaydi.

Tarbiya maqsadi – davlat, jamiyat va har bir fuqaro manfaatlarini amalga oshirishga qaratilgan davlat maqsad va vazifalarining tarkibiy qismidir. Shuningdek, davlat inson hayoti va faoliyatiga, fuqarolarning milliy tarbiyasiga hissa qo'shadigan qoidalar va qoidalarni joriy qiladi. Milliy tarbiya fuqaroda yuksak axloqiy fazilatlar, milliy o'zlikni anglash, insonparvarlik, mustaqillik, fuqarolik pozitsiyasi, tashabbuskorlik va shu kabilarni shakllantiradi. Bunday fuqaro milliy manfaatlardan kelib chiqqan holda ish yurita oladi, jamiyatdagi salbiy ko'rinishlarga tanqidiy nazar bilan qaraydi, o'z vatanini sevadi va uning manfaatlarini himoya qiladi, milliy qadriyatlar egasi sifatida jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdulla Avloniy. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: 2008.
2. Abduqodirov A.A., Pardayev A.X. Pedagogik texnologiyalarga oid atamalarning izohli lug'ati. – T.: Fan va texnologiya, 2012.
3. Abduqodirov A.A., Pardayev A.X. Ta'lim jarayonini texnologiyalashtirish nazariyasi va metodologiyasi. – T.: Fan va texnologiya, 2012.
4. Azizxodjayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – T.: Moliya, 2003.

5. Azimova N.E. Bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchisini ma'naviyaxloqiy tarbiyalash texnologiyasi. Monografiya. – T., 2009.

6. Айдагулова А.Р. Формирование воспитательной медиасреды педагогического вуза: автореферат дис. ... кандидата педагогических наук. – Уфа, 2012

7. Mirziyoev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild. T.: "O'zbekiston", 2018. – 507 b.

8. Mirziyoev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. 3-jild. – T.: "O'zbekiston", 2019. – 400 b.

9. Mirziyoev Sh.M. Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. 4-jild. – T.: "O'zbekiston", 2020. – 400 b.

10. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: "O'zbekiston", 2017. – 488 b.

